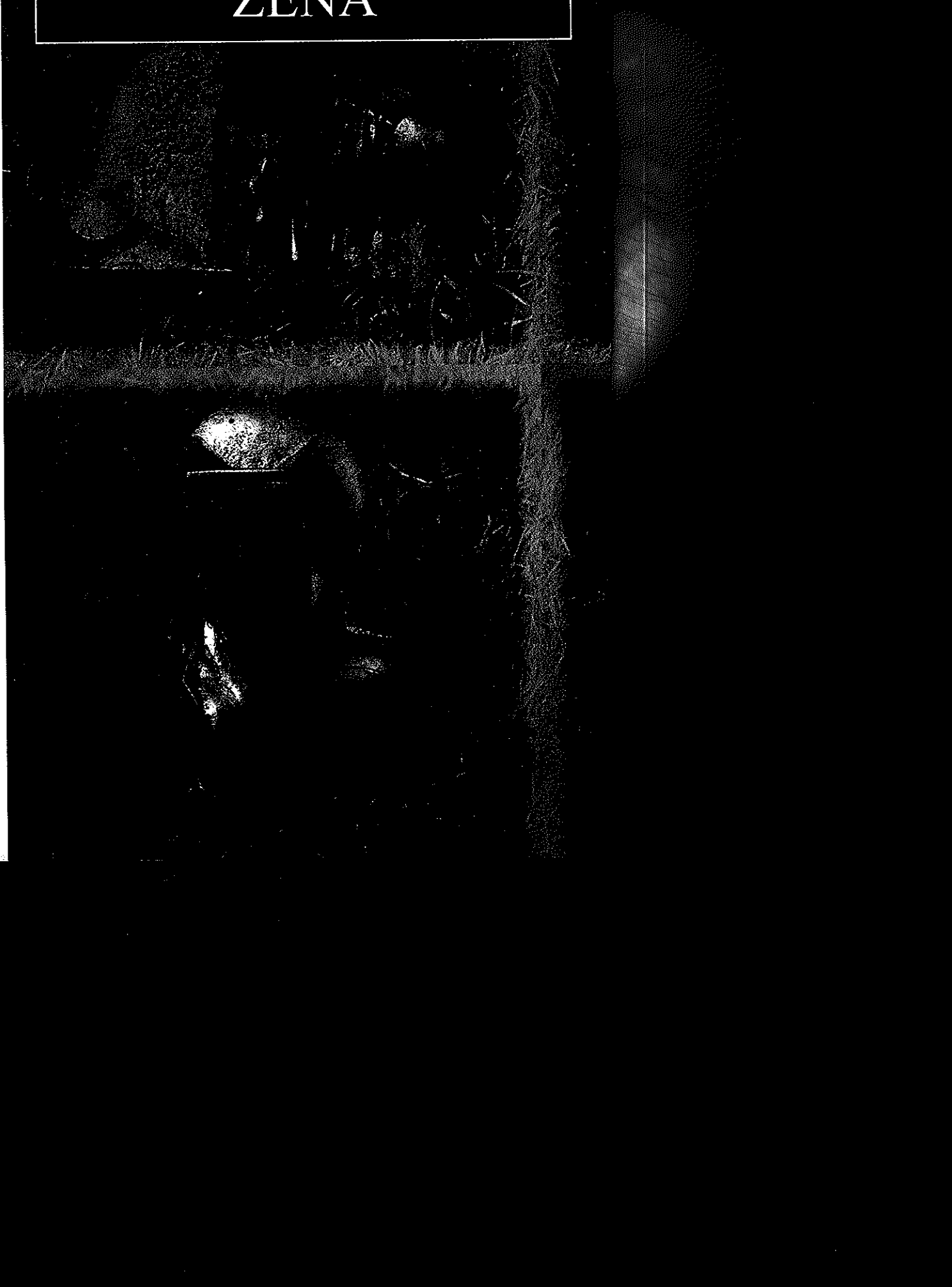

VÝBER Z POÉZIE BÁSNIKOV PROGLASU (1989 — 1998) HLBOKOZELENÁ ŽENA

HLBOKOZELENÁ ŽENA

Časopis Proglas vznikol v lete roku 1989 v Bratislave. Bola to spontánna reakcia niekoľkých vysokoškolákov pri FFUK proti vtedajším pomerom. Redakčný kruh sa sústredil aj na návrat k tradičným hodnotám slovenskej poézie, ktorá sčasti — podobne ako iné oblasti spoločenského života na Slovensku v časoch normalizácie — zablúdila v hluchom formalizme, prázdnom experimentovaní alebo, už o niečo neskôr, v pozérskom „buričskom“ geste. Do jesene roku 1998 vyšlo po rôznych vydavateľských peripetiách dvadsaťdva čísel Proglasu. Okrem prekladov poézie tu vydalo svoje básne okolo štyridsať mladých poetov a poetiek. Pre mnohých z nich to bola prvá príležitosť publikovať. Vybraná šesťka reprezentuje jednu ich časť. Dalo by sa povedať kmeňovú časť. Tú, ktorá by mala naplniť túžbu návratu poézie k poetičnu. Vôľu pochopiť to, čo bolo, a novú syntézu esencie slovenskej poézie.

Medzi mnohými návrhmi na názov tejto zbierky sa raz objavil aj titul Hady, kone, kohút a Erik Markovič. Zaviazaný sľubom utajiť dve autorské mená, uvažujúc o tom, ako inakšie predstaviť všetkých autorov, využívam tento názov. Symboly čínskeho zverokruhu totiž, ako to už pri symboloch býva, hovoria o mnohom bez toho, aby niekomu prezradili celé tajomstvo. V tomto prípade ukazujú na niektoré z kvalít ľudí, ktorí sa s nimi identifikujú. Hady, ktorým patrí múdrosť vekov. Kone nespútané svetskými okovami. Kohút poverený zvestovať a Erik Markovič. Možno čitateľa zarazí, že kresťanská poézia si dovoľuje takýto kultúrny odkaz, ale spomeňme si, že aj Traja králi sa riadia výpočtom hviezd pri datovaní narodenia Mesiáša.

V zbierke Hlbokozelená žena sa okrem nich ocitli aj tri „kráľky“. Je to teda mužská a ženská poézia naraz, presne podľa zásady vzájomného dopĺňania protikladov. Šesť síl: rozum a myšlienky (nebo a zem), hlas a meno (slnko a mesiac), uvažovanie a reflexia (vzduch a voda) stvorilo v šiestich osobách telo tejto zbierky. Telo Hlbokozelenej ženy. Šesť rôznych poetík zladuje spoločná skúsenosť preborenia, premorenia, prerodenia sa. Posunutia na špirále života cez smrť k inému životu. Je to predstavenie veľkého zostupu a výstupu, ktorý trval deväť rokov. Deväť rokov existencie časopisu Proglas. Hlbokozelená žena sa v ňom objavila už v roku 1992.

Martin Homza

BIELA SOBOTA. PODOBENSTVO

A nič už nehovor. Počúvaj. Ten šelest. Je tichá veľkonočná sviatosť prvého jarného sneženia. Letíme nebu v ústrety. Panenský svet svätý. Ľudia diabli. Nebo, neboj sa. To ja presvetlý s radosťou šliapem po tebe dnu spadnutom. To som kosti lámal a dával mučeníkom svojim svätý horiac: Neboj sa, nebo. Lebo pekelne vstúpi duch svetlý do vás a brány pekné ho nepremôžu už viac. Som svetlom. Rozsviecujem sviece a posväcujem chrám.

V červenom rúchu bežím snežnou pláňou.
Nado mnou v ťahu žravé ženúce sa oblaky
nedočkavé. Neustále Ťa spomínam, preto sa
nevieš dočkať. Pozhovej, ešte si chvíľu počkaj,
dokiaľ telo nevychladne. Všade, kam sa pozriem,
vidím trblietajúcu sa vidinu bielej krásnej
kráľovnej. Akoby som bol mysl'ou stále v nej.
Je zima. Celá si Krása, aká zabíja. Len ňou ma
môžeš poraziť, nebezpečná poľadovica. Nič už
nezmôže pancier a zbroj proti mrazivému lesku
tmavých očí. Každým krokom, každým odrazom
vo mne rastie sila na tušené stretnutie, na prerod
do ďalšieho vyššieho života. Lebo bude strašný.
Bude to zánik našich minulostí. Napriek tomu aj
skon podstúpim, aby som Ťa spoznal, nebeská
moja milovaná. Prekliaty kliatbou ostrej vášne
smrteľne vážne zakláňam hlavu. A je to tu, teda
také to je. Otvoril a pozdvihol som k nebesiam
hasnúce oči, ešte aj hviezdy sa v tej chvíli chveli,
vtedy práve vychodiace. Vlna. Vy navracajúce sa
strely. Ešte vás svištiace nad sebou vidím,
ku mne letiace, ešte ste sa do mňa nezabodli,
ešte som sa neprebrodil.
A zase vravím vám, sebou zborený ho sám tretím
dňom vystaviam. Chrám. V otcovskom
odovzdaní dvíham ruky, dlane obrátené
k nebesiam, tvorím krídla kríža, rozpažený sa
rútim do záklonu. Dozadu padám na chrbát

---

strašne pomaly k zemi pribíjaný po tri dni
povstávania Chrámu, na Východ spanilo kladiem
hlavu. Tu práve sa tvoriace rozhranie pekla
a neba pýrom mi odníma nohy i ruky ako korene
už vrastené do zeme. Na večiereň, kdesi blízko,
to akoby vo mne clivo vyzváňa, hrana tiem. Telo
mi v chóre chladne na dne na skalú, stále viac
je pochrámané, spomedzi už skamenelých
gotických rebier klenby hrude sa týči kríž
vbodnutého meča prekliatia. Prekliata posvätná
krv cirkvi do posvätných výšav strieka,
poškvrňuje podvečerné nebesá. Si rozochvená.
Moje niekdajšie brnenie sa už viac nehne,
krehne, začína sa podobať chrámovej šindľovej
streche. Ozrutne sa k nebesiam týči jediná veža
katedrály v posledných lúčoch večera do červena
ožiarená. Pod ktorou je vencami ratolestí
venčená brána. Brečtan zdola dookola obrastá
steny veže. Nežne, tajomne zotmením na svet
sadla Noc, nádherná oblačnica. Strhla sa zrazu
búrka modro metajúca leskom svetla, horúci
dážď sa pustil z neba. Obloha Boha sa otriasa
hromom, ohromená obloha chrámu praská
bleskami. Rany na bokoch sa scelujú, sú
vitrážami zasklievané. Múry veže veľkolepo
zmáčané sa monumentálne chvejú od hučania
hlbokých tónov a kordov organa. Od oltára
slávnostne procesia prosiac vybrala sa,
s hromničnými sviecami orodujúc za víťazstvo
svätého Ducha svetla. Orosujúc spevom stípy
spolu s kadidlom pri vežovom schodisku
vydychujú zo seba strážneho svojho strašného

---

anjela. Zľahka z neho ševeliac perami krídel
zvnútra o steny veže, vírivo rýchlo po točitých
schodoch stúpajú jednovrkočnatí anjeli.
Až z vrcholu veže kostola každý z nich k nebu
trieli, v hlahole sa vzniesli ako krdeľ bielych
holubíc. To do výšav vypúšťam svätého Ducha
svetla. Rozvidnieva sa. Zbavený tela, kamenného
tela Boha Otca, celý v duchapřítomnosti,
vznešený nad zvolanými zástupmi, rozkrúcam
sa a za svišťania svitania vyrážam prudko zlatú
dieru do oblohy, lebo len ten, ktorý je svetlom,
hýbe tieňmi stupajú. Stávam sa Slnkom.
Rozsvecujem sviece a posväcujem Chrám.

Každé ráno
mi hrebene hôr
do krvava
češú vlásky,
s veľkej lásky.

Ľudia dlho
nevydržia tento
jasný pohľad,
klopiť pred ním
od bolesti očí,
po čase od hanby
celí sčervenení,
lúčmi opálení.

Každý večer mi
zdrevenené zimou
prsty stromov
ískajú havrany,
zo zla tých
vlasov slnečných.
Zo zlatých
vlasov ryšavých.

TROM TMAVOLÁSKAM

Smutná, keď
z teba odchádzam.
Ja vtedy, keď
klesám bez teba. Bez seba
speveľrýb až tak som
do teba sa chcem do-
stávať ešte aj uchom,
aj meno som si zabudol.

Tak poď, zložím Ti pieseň,
do lona a do
dňa sudov
z posledných Ťa prosíme,
zasmilovanie Božie,
Božehnaj nás, nemanželov. Povznes Bo-
lest' mužov nesú-
di vy! Mreny.
Už ich niet?
Hurá, Pohania!
Ich po-
vetrím prahnúc-
ej, ženy!

Tak poď pot vodopád, kde keď sa
zrazíme, krv plesá čeria,
váľame sa v sebe.

Tak, milá, psov
na noc odviaž nám uzdy a zabudni
dná dní, zabudni na pútec
do vlasov sa preteč, do
vône prezlečená. Zvlčená
do naha vrč! Klčuj! V príboji

Bokov radosťou divi-
me sa
za seba:
Ty kobyła spanilá,
kvietok v rodidlách.
No tak, zver, sa mi:...

NEHOVOR HROB, DOKIAĽ NEPRESKOČÍŠ,
PRETOŽE AKOU ZBRAŇOU SA TVOJA
CESTA VINIE, TAKOU AJ ZAHYNIE

Se
do
sv

Áno, áno, sme za mier, milí Saracéni,
ale až po boji.
Hneď so svitaním, dávno na postržiny,
vylúčil som vlasných poslov za nimi
z hlavy a ešte sa nevrátili,
a už sa bude stmievať, nehradili?

Prvý raz, prečo práve dnes, oj, zabudli, zabudli,
veď nik nestojí ku kolesu priviazaný,
kto potom na súmrak obeť je z vlastnej krvi?

Aj divý brat Polmesiac už prichádza,
dnes akosi príliš skoro čiernymi vlkmi ovitý,
a prečo sa ešte stále nevrátili.

Ale už to šípi, letia ob-
lukom mier vyššie a vyššie
zase k ďalšej vojne,
až nad sebou prvé hviezdy
budú vlasné operené strely,
pomaly spať sa vracajúce,
s obsidiánmi žiariace na hrote.
Sebastián, birmovné meno moje.

*V mesiaci Aj, nad smrťou Slnka, prečítané po dopísaní:
v roku 1578 mladý rytiersky kráľ portugalský don*

Sebastian bol pri svojej vojnovej výprave proti islamu do severnej Afriky porazený pri Alcázar-Quire, jeho svetlé telo nebolo po boji nájdené.

VRAVÍM ÚSMEVOM

Už nebudem kázať,
ja im spievam, vtákom
nebesným, spievam i hrám
a tancujem so stromami súčasne
nad nimi-rajom tiesňav,
pokiaľ sa nezavítam do zeme.

Nuž nebudem si-sypať
po-pol do jedla, padá sám
zo vzduchu rozumov,
samému mi horia ryšavo vlasmi-i
ja sám raz uhl'om
budujem,
tak vbehávam do zotmenia
a ručím proti smrti.

Predsa-sa
na to nehodím,
do tŕnia, prefujazdím,
nech ma šľahá,
vetvy, že by som žuval.

Ako tušenie, spotený viny
som ich zacítil
Už skôr,
videní boli, až keď
som zdvihol hlavu,
a vtedy začal práskať jazykom na

---

kvazáry revať,
nech sa pohnú, a teda nech
ja. Nech-aj
ty ich necháš,
radili a proroci
sa vyliali pre rohy,
bol debakel dervišov, roky
za ne jediné si stáli,
iba na nich
tancoval i-
ihral som strunami
hlasu ťahal melasu-časne,
neveril na šťastie, tomu
teším sa sebe, žiarivý
sa točím.

Aj keby si ako škaredo chyboval pochybnosťami
o vyvolenosti prudkých Behov, neodhaľ slabiny
svoje, lebo by ťa hneď s výskotom narazili na Kôl
svojich vôľ. Voly.

Aj keby si bol v minulosti
v akejsi milosti rozochvený, zaklonený pohľadom
pokladov do nesmierna, nezabudni sledovať svoj
podzemný prúd rúd.

Nepriznaní barbari, poniektorí
z nás nevedia ani len vystrúhať poklonu.
Hrubé zvieracie zmysly rozumom nesedlané,
to sa neklaniate.

To len v zlom tušení
ťaháte k brade Kolená. Tie brady chcete mať
čo najdlhšie.

A ako sa zrazu cítite
nepatrične poctení, keď sa ktosi klania vám. Ste
už blízko pravdy, vám to nepatrí. Vám patričky
na ručičky.

Zdá sa vám o mne teraz tu,
že som tiež sklonil hlavu a utvoril poklonu.
Je len Bohu. Skôr takto vyrazím zo zajatia ilúzií ku
skoku.

Zdá sa vám, že som sa odmlčal akosi nadiho.
Kedysi ako Kôň, teraz ako jazdec v trysku
uzdu chytil som do zubov.

KACÍR. TRI RUŽE PRE ŽIVOT.
DVE NA SMRŤ

Prikvitla si náruživo,
v náruči na hrudi, dvoje puky ruží.
Až do tla dotkla si sa, no
a v bujarom mojom horúcom dychu
po zime sa rozvili.

Napriek ostrým trňom krúživo
vo vetre pátram opatrne
po tretej jazykom
plameňa mojej hranice.

Spálená moja čierna ruža,
našiel som ťa sebou rozpuknutú,
aj keď si ich niesla len dve rozvité
na nekrvavú smrť svojho muža
upaľovanej čarodejnice.